

Izhaja vsak torek in soboto v tednu ob 11. uri predpoldne za mesto ter ob 3. uri popoldne za deželo.

Stane po pošti prejemati ali v Gorici na dom pošiljan celoletno 8 K., polletno 4 K. in četrtletno 2 K.

Prodaja se v Gorici v tobakarnah Schwarz v Šolskih ulicah in Jellersitz v Nunskih ulicah po 8 vin.

GORICA

(Zjutranje izdanje.)

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v „Narodni tiskarni“, ulica Vetturini h. št. 9.

Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnino pa na upravnništvo „Gorice“. Oglasi se računijo po petih vrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 12 vin., 2-krat po 10 vin., 3-krat po 8 vin. Ako se večkrat tiskajo, računijo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska „Narodna tiskarna“ (odgov. J. Marušič).

Državni zbor.

Vlada je apelirala v prestolnem govoru na poslance, da naj se združijo na resno delovanje ter podelijo državi zaželjeni mir. Pokazala jim je v živih barvah, kam so donesle razprtije zadnjih let državo v gospodarskem oziru in pokazala jim je obenem, kaj se mora in more doseči s pridnim delovanjem. Naznanjenih je nebroj predlog in zakonskih načrtov, s katerimi naj bi se popravilo vsaj deloma, kar se je zamudilo v zadnjih letih. Vsi ti zakoni so res nujno potrebni, zakaj naša država je vsled neplodnosti in zmedenosti političnih razmer zaostala v vsakem oziru daleč za drugimi. Z besedami: „Delajte in tudi narodi bodo delali!“ zaključuje vlada svoj apel na poslance. Vprašanje je zdaj, koliko bo ta apel koristil in če bo sploh uplival na razburjene duhove.

Ako se ozremo na razmere v državnih zbornici, ne moremo gojiti velikih nad, ali tudi povoda nimamo, da bi že vnaprej obupavali nad parlamentom. Načelno so vse stranke za delo, to je treba povdariti. Tako daleč še ni segla frivolnost v našem bolnem in razdejanem parlamentu, da bi bila obstrukcija sama sebi namen. Vse stranke zatrjujejo, da so pripravljene delati in ko bi človek smel verjeti tem izjavam, bi bil prepričan, da ni bolj delaželjnega in miroljubnega parlamenta nego je avstrijski. Ali nesreča je, da je ta delaželjnost in miroljubnost le „načelna“, medtem ko parlament dejanski ni bil nikoli bolj razkosen in neje-din kakor je baš zdaj. Že v prvem važnem vprašanju, v volitvi predsedstva, se stranke ne morejo zjediniti. Skupine, ki so si po svojih narodnostnih in gospodarskih interesih najbližje, se razdružujejo, namesto da bi se približevale. To se je pokazalo najbolj jasno v osnutju dveh jugoslovanskih klubov. Parlament, ki je razkosen v toliko samostojnih in medsebojno nasprotujočih si frakcij, pač ni Bog vedil kako sposoben za intenzivno in mirno delo; treba bi bilo od vseh strani posebne požrtvovalnosti, da bi se rešilo povoljno vsaj majhen del onih važnih predlog, ki jih naznanja prestolni govor.

Mi želimo, da bi se res pokazala ta požrtvovalnost, kajti nobenemu narodu morda ni obstanek parlamenta tako nujno potreben kakor ravno nam. Če se Nemci zavzemajo za parlament, tedaj je to pač samo pōza, kajti oni se niti v političnem niti v gospodarskem oziru nimajo prav ničesar bati od absolutistične uprave. Toliko bolj pa se je moramo bati mi. Že itak nas pritiskajo na steno, — kako bi šele bilo, če bi nas vladala neodgovorna in nekontrolirana birokratiška vlada in če ne bi imeli mesta, kjer bi klicali naši zastopniki vlado na račun in na odgovor. Naj bo parlament v svoji sedanjosti sestavi še tako nenaraven in malo sposoben za velika dejanja, — zmirom je boljše nekaj kakor nič.

Toda ne samo z ozirom na specifično slovenske gospodarske in narodnostne koristi moramo želeči, da parlament ozdravi, temveč tudi z ozirom na celokupno korist države, s katero je takó tesno spojena usoda našega naroda. Avstrija je postala Madžarom molzna krava; redi se in napreduje na naš račun in na našo škodo. Nobena avstrijska vlada še ni zmogla toliko energije, da bi se jim postavila v bran — tudi zato ne, ker ni imela močnega parlamenta ob strani. Država s slabotnimi vladami in nesposobnim parlamentom slabí na znotraj in izgublja ugled na zunaj. Letos se bodo obnavljale trgovinske pogodbe in šlo se bo za to, da se obvaruje naše vinarstvo in poljedelstvo pred nakanami Italije in Nemčije; vlada pa je pokazala že ob premnogih prilikah, da je brez parlamenta slabotna in ponižna in ne bi bilo zato nič čudnega, če bi, navezana sama nase, tudi ob sklepanju novih pogodb pustila na cedilu avstrijske interese.

Korist našega naroda in korist države zahteva, da parlament dela; tudi naši slovenski poslanci bodo gotovo uplivali v tem smislu.

Prestolni govor.

Danes prinašamo svojim čitateljem v celoti govor, s katerim je otvoril v ponedeljek dne 4. t. m. opoldne Nj. Vel. cesar državni zbor.

Prestolni govor se tako-le glasi:

Častiti gospodje obeh zbornic državnega zbora!

Ob pričetku nove dobe zasedanja zbral sem Vas okolo sebe ter Vas imenujem dobrodošle.

Moja vlada Vam bode nemudoma predložila one naredbe, katerih nujna potreba se je pokazala v teku menjajočih se razmer in katere Vam bode odobrili po ustavi, ako naj se stalno pripozna njihova pravna veljavnost.

Takoj, ko se zopet povrne v parlament resno pomirjenje, bode naloga zakonodaje, da se v slučajih izvanredne nujnosti krepkeje oprime dosedanjih določb ustave in to ob polnomoči skupnega ministerstva, da bodo pravice ljudskega zastopa varovane v njih polnem obsegu, zajedno pa tudi, da se določneje omeji odgovornost vlade.

Ne samo da želim, marveč smatram tudi za potrebno, da vodi vlada upravo povse samostojno in svobodno od vseh političnih uplivov primerno le interesom države in narodov.

Mirnejši časi bodo tudi omogočili, da se opravilnik državnega zbora premeni in sicer brez ozira na politično skrb in jedino le v smislu splošno pripoznane potrebe, da se pospeši delo državnega zbora, ne da bi se s tem kratila svoboda posvetovanj ali privilegije državnega zastopstva. (Živahno odobravanje.)

Moja vlada Vam kmalu predloži proračun za pričetno upravno leto, za katerega prve mesece zahtevajo okoliščine izvenrednih naredeb. Državne finance nahajajo se v ugodnem ravnotežju. V dobi nekaj let se je moralo pokrivati razne potrošnine za neodložljive premembe in investicije, za katerih posebno pokritje radi svoje naravi ni prišlo do glasovanja, iz blagajničnega imetja tekoče uprave. Vsled tega je potrebna posebno previdna uporaba tekočih sredstev, katere bode obrniti v prvi vrsti za normalne potrebščine vseh strok uprave.

Radi tega se Vam dostavijo posebne predloge, v kolikor se stavijo posebne zahteve in izpolnitev novih in izvenrednih nalog, zunaj državnega proračuna.

Ne glede na odstranitve ali olajšavo posameznih davščin, katere bi bilo želeči, se bode imeli že v kratkem pečati s priskrbo dohodkov, katerih jako potrebujejo posamezne kronovine. (Odobravanje.)

Gotovo pritrdite tudi konečnim odredbam, tičočim se jako važnega vprašanja uravnave valute.

Tók časa in potreba, da se naša konkurenčna zmožnost na tako bistveno pomnoženih in razširjenih svetovnih tržiščih povzdigne, sili v ospredje gospodarskega vprašanja.

Jedna izmej najvažnejših nalog, na katero bode treba obračati največjo skrb, čaka vlado vsled bližajočega se poteka večine trgovinskih pogodb z vnanjimi državami in pa zaradi revizije carinskih tarifov, ki stoji s temi pogodbami v zvezi.

V jednaki meri obrača vlada svojo pozornost na prospeh obrti in domače industrije.

Pečati se Vam bode tudi z zakonskimi načrti, predloženimi državnemu zboru že v prejšnjem zasedanju, zadevajočimi odredbe za povzdigo industrije, razun tega pa še s postavami, tičočimi se preuredbe delniškega prava in z dovolitvijo zadrug z omejeno zavezo.

Ugodni razvoj našega pomorskega brodarstva, ki se je pokazal v zadnjih letih, me potrjuje v nadi, da bode radi dovolili potrebna sredstva za povzdigo naše trgovinske mornarice in pa za dozidanje pristanišč, zlasti v našem najvažnejšem pomorskem emporiju (Trstu).

Tudi je skrbeti za varstvo naše plovitbe po Donavi. Za neobhodno varstvo pravic začetnikov kake obrti, katere imajo že svojo zaslonbo v patentnem zakonu, se ustanovi novi uzorčni zakon in postava proti nepoštenemu tekmovanju v obrti. (Odobravanje.)

Postavni predpisi, tičoč se krošnjarstva se preurede času primerno.

Pečali se bode tudi z nadaljnjim razvojem zakonodaje o delavniku in delavskem varstvu. Istotako se bode posvetovali o zakonski predlogi, katere vstreza zlasti željam trgovskih pomočnikov z ozirom na njihovo službeno razmerje do gospodarjev in o postavnem načrtu o obveznem zavarovanju zasebnih uslužbencev.

Moja vlada se neprenehoma trudi, da priskrbi kmetijstvu boljših pogojev za proizvodnjo in za prodajo pridelkov. Ona se trudi, kako priti v okom uničujočemu učinku elementarnih nezdgod z razsežno regulacijo hudournikov ter znatnim povišanjem melioracijskega zaloga za poljedelske namene.

Pogoste povodnji v posameznih kronovinah nalagajo moji vladi dolžnost, da pospešuje z vso unemo regulacijo rek. (Dobro!)

Izid posvetovanj obsežnih enket daje vladi povod, da pripravi preuredbo borzijske terminske kupčije s kmetijskimi pridelki, katere bode v stanu, varujoč opravičene trgovske koristi, preprečiti zlorabo in hibe v tem pogledu. (Dobroklji.)

Predloži s z nova državnemu zboru v posvetovanje predloga o organizaciji kmetijskih strokovnih zadrug. Z dovolitvijo istih bi se končno napravil trden temelj za primerno zastopstvo kmetijskih interesov, katerega naj bi posamezne dežele potom zakonodajstva nadalje razvijale.

Tudi se Vam zopet predlože potrebne dopolnitve državnega železniškega omrežja, posebno pa predloge glede zgradbe druge zveze notranjih dežel s Trstom. Program na katerem se dela že več let, zadeva investicije potrebne pri državnih železnicah.

Za nabavo za to potrebnih sredstev je potrebna posebna finančna operacija.

Pričakovati imate tudi predlog glede zgradb že dovoljenih manjših železnic, katere pa se niso mogle izvršiti zaradi neugodnih razmer, kakor tudi glede novih prog, katere zahtevajo koristi posameznih dežel.

Tudi za velike privatne železnice se kaže potreba večjih investicij, katere treba zagotoviti z ozirom na to, ker jih misli država s časoma prevzeti v svojo last in jih mora zaradi tega nadzorovati. V kolikor je potreba postavnih odredb pri posameznih teh železnicah z ozirom na njih finančno razmerje do države, predložile se Vam bodo iste v sklepanje.

Predložijo se Vam predlogi, zadevajoči zgradbe in razširjenja bosensko-hercegovinskih železnic, soglasujoči z zakonskim načrtom, ki se predloži v ustavno obravnavanje tudi v ogerskem parlamentu. Priporočam Vam šemu natančnemu upoštevanju to predlogo, ki se tiče važnih interesov in ki zagotavlja zaželjeno železniško zvezo splitske luke z notranjim Bosne.

Moja vlada obrača vso svojo pozornost na uzroke in učinke v novjšem času vedno se množčega izseljevanja zaslužka iščočega ljudstva v inozemstvo. Postavna ureditev izseljevanja, s katero v zvezi bodo uredbe za priskrbo in olajšavo zaslužka doma in na tujem, naj bi odstranila dosedanje neprilike. (Dobro! Dobro!)

Jako občutna potreba se je pokazala v tem, da se napravi zadostno število bivališč, ki bi zadoščala npravnim in zdravstvenim zahtevam širjih slojev delavnega ljudstva.

Moja vlada ne bode storila od manj in Vam bode stavila predloge odgovarajoče tem zahtevam.

Skrb za npravni in telesni razvoj sedanjih in prihodnjih rodov nalaga dr-

žavni upravi dolžnost, da ukrene vse potrebno, da se omeji pijančevanje ondi, kjer se je to zlo občutno pojavilo. Dana Vam bode prilika, da spravite to blažilno akcijo v pravi tir.

Gojenje pouka je jedna najlepših nalog države. Zahtevala bode moja vlada od Vas večjih sredstev za primerno preureditev visokih šol v smislu najnovejšega znanstvenega napredka; kakor tudi za potrebno preureditev v drugih strokah, posebno pa za obrtne in kupčijske šole. Ne bode zamudila, da povzdigne uspehe splošnega pouka in da zagotovi **pravno-versko vzgojo mladine, na kateri vzgoji temelji naše šolstvo.**

Zadostiti jej bode tudi postavnim potom mnogim nujnim zahtevam na polju bogočastne uprave.

Izgotovljene zakonske predloge veljajo uporabi prebitkov komulativnih sirotišničnih blagajn, pristojnosti obrtnih sodišč v spornih zadevah oseb, ki se nahajajo v službi pri železnicah in parobrodskih družbah, občinskim posredovalnim uradom in razširjenju zakona o jamstvu na električne železnice. Zakonski načrt o preuredbi tiskovnega zakona se kmalu dokonča in se Vam predloži. Tudi Vam bode odobrili pogodbo z nemško državo glede pravice do iznajdb.

Varovanje ugleda moči in koristi monarhije na zunaj nalaga moji vladi isto skrb za popolnitev orožne sile, kakoršna se nahaja v drugih državah. Zanašam se, da ne odrečete tudi Vi teh neizogibnih potreb.

Naši odnošaji do vseh vnanjih držav so trajno prijateljski ter bistveno pripomorejo k splošnim mirovnim garancijam. Z žalostjo se spominjam smrti svojega dragega zaveznika Nj. Vel. italijanskega kralja, ki je pal kakor žrtva roke hudodelčeve, in istotako Nje Velikanstva kraljice angležke, na katero — kakor uzor vseh vladarskih čednosti — so me vezala čutila pravega prijateljstva. Nespremenjeno srčno je tesno naše razmerje do zveznih velevlasti in z veseljem se spominjam dokazov simpatije, ki mi jih je izkazovalo prebivalstvo stolnega mesta nemške države o priliki mojega obiska pri Nj. Vel. cesarju Viljemu.

Razburljivi in preteči dogodki na Kitajskem so prisilili velevlasti, da v varstvo življenja svojih zastopnikov in svojcev ter v obrambo kulturnih interesov nastopijo proti fanatizovanim četam.

Naše stališče kot velevlast kakor tudi naši četudi ne razsežni interesi je zahtevalo primerno udeležbo na tej akciji, pri kateri se je malo število naše hrabre mornarice slavno odlikovalo. Prizadevanje velevlasti meri na to, da pride ondi zopet do rednih odnošajev, ne da bi škodovalo to celokupnosti Kitajske. Vsled tega pa se k sreči ni bati, da bi tamošnji dogodki slabo uplivali na evropejski mir.

Častiti gospodje!

Ustava, katero sem podelil iz lastnega nagiba svoji državi, naj bi bila mojim narodom jamstvo za vsakojaki razvoj. Bogati so sadovi, katere je rodila. Državne finance so se uzorno uredile in državni kredit se je povzpelo do velikega ugleda. Državljanske svoboščine stoje na trdni podlagi, splošna prosveta dospela je do vsele višine, za kar gre hvala organizaciji šolstva in izvenrednemu pomnoženju učnih zavodov, in kar je tudi v veliki meri v prilog vrlini in inteligenci moje armade.

Deželni zbori so zamogli v svojem delokrogu mnogo dobrega ustvariti. Blagonsni upliv ustavnih uredb segal je doli do občinskih uprav. Rečem torej lahko, da so državni temeljni zakoni dragocena posest mojih zvestih narodov. Ne da bi škodovali avtonomiji posameznih kronovin, so ti državni temeljni zakoni prava prispevka državne vesile in jednote. (Odobravanje.)

S toliko globokejo žalostjo mi je napolnilo srce, da so bila skoro brezuspešna zadnja zasedanja državnega zastopstva, četudi pripoznavam, da so pripomogle vse stranke k temu, da je prišlo do sklepa glede onih zadev, ki se tičejo moči monarhije.

Ali nerešena so ostala ona ne manj važna vprašanja, ki se nanašajo na razcvit in bodočnost v državnem zboru zastopanih dežel, čeravno bi lastne potrebe in vzgled družih držav morale močno vzpodbujati napor vseh sil, da bi bogate pridobitve naše dobe pripomogle k našemu blagostanju in napredku.

Moja odločna želja je, da se Vi, gospoda moja, zvesti tradicijam državnega zbora, posvetite potrebni in nujnemu delovanju in dočim se poslužujete svojih ustavnih pravic, da izpolnjujete tudi svoje dolžnosti nasproti vsemu prebivalstvu. Pri tem se smete z vso gotovostjo zanašati na mojo vlado, katera bo z vso po položaju potrebno resnobo dokazovala vsem strankam potrebo parlamentarnega dela.

Ce bi postavodajstvo bilo še dalje ovirano, bilo bi to tem žalostnejše, ker bo treba deloma zaradi zakonov, ki so že s pritrditvijo državnega zbora postali pravomočni, deloma zaradi neodložljivih socijalnih preosnov (delavsko zavarovanje, zavarovanje za starost in onemoglost) in vedno potrebnijih velikih vodnih prometnih potov in drugih važnih vprašanj treba misliti na nove jako važne žrtve, ne da bi pri tem državno gospodarstvo prišlo v nered in pridno delo ostalo brezuspešno. — Davkoplačevalci smejo zahtevati, da se jim ohrani možnost, da morejo pri tem, ko izpolnjujejo svoje dolžnosti do države, skrbeti tudi za svojo in za prihodnost svojih družin. Vse namere, ki so namenjene za dušno in materialno povzdigo, ostanejo neplodne zaradi narodnostnega prepira.

Izkušnja je pokazala, da so vsi poskusi dosedaj bili zastoj in da se torej priporoča zakonita ureditev, ki jedino daje poročstvo. Moja vlada vidi v vsestransko zadovoljivi rešitvi nerešenega jezikovnega vprašanja dejanje pravičnosti in državne previdnosti.

V zaupanju v dobro voljo vseh strank, bode uporabila vso svojo inicijativo, da čim prej napravi zaželeni red, ki naj osvobodi državo najhujšega zla. Ravno tako je pa moja vlada tudi dolžna, da neizpremenjeno ohrani enotnost jezika v gotovih sferah uprave kot starodavno izkušeno pravico. Nikdar se ne dajo doseči uspehi s tem, da se zavira ljudsko zastopstvo. Oviranje parlamentarnega dela le onemogočuje izpolnitev celo takih želja, katera srca najbolj pretresajo.

Ne manjša je škoda, katero dela oviranje ustavnega življenja splošnim interesom v državnem zboru zastopanih dežel in kraljevin.

Ce bo kmalu treba urediti gospodarske odnose med obema državnima polovicama, bo krepko sodelovanje državnega zbora neobhodno potrebno, da se oba dela zadovoljita z nagodbo. Vedno gledam na skupno korist svojih narodov in njih sreča je moje zadovoljstvo. Zato želim, da uživajo svoje ustavne pravice, spoznajo kot boljši del mirni, organični razvoj teh pravic narodnega življenja. V svobodnem, bratskem delovanju naredite mir, ki odgovarja potrebam našega časa, in varujte, kot vaši očetje, to državo, ki daje vsem svojim narodom enako varstvo, in dajte prihodnjim rodovom lep vzgled, kako se želje posameznikov združujejo s skupnim blagom.

Nadejam se torej in upam, da bode Vaša odgovornost zvezda voditeljica vsemu Vašemu delovanju.

Delajte, gospodje, in videli boste, da bo delalo vse ljudstvo, in blagoslov Najvišjega bo na delovseh. (Odobranje).

Dopisi.

Iz goriške okolice dne 8. februarja 1901. (Izv. dop.) (O našem cestnem odboru.) — Dopisnik iz Brd v zadnji „Soči“ poje najprej slavo „naprednjaški“ stranki in njenim možem, potem pa udriha po sedanjem cestnem odboru, češ, da način, po katerem se je do sedaj gospodarilo in delalo, je škodljiv splošnemu blagru in zahteva korenite izpremembe; očita dalje, da je odbor v zadnjih letih potratil 60.000 kron v malovredna dela, obremenivši davkoplačevalce z novimi dokladi; hvali poprejšnjega načelnika, velezaslu-

ženega g. Andreja Kocjančiča, veleposelnika v Podgori, pod katerim se je več nego sedaj gradilo in delalo in so bile ceste vedno v dobrem stanju, dočim je sedaj čuti vedno le pritožbe; izpodtika se nad sedanjo enakomerno obložbo vseh občin in vpraša, kam gredo sedanji večji dohodki? Slednjič se jezi nad tem, da se sedaj rabijo za vsako malenkost strokovnjaki, da se vrše komisije, da se danji moške nič ne razumejo in da jih je zato lahko opehariti. Vsled tega pa se topi denar, in ti kmeti, pa plačaj, molči in voli take moške, ki ti jih modra nunečeva glava izbere! Ali ne obupaj še, odbor stranke delavnih in razumnih mož je tu, njej zaupaj, zanjo voli, ker ona dela iz tebe za te, ne pa iz sebe za se, kakor se to godi pri „klerikalcih“. —

Na vse to naj se mi dovoli nekatere stvarna pojasniti.

Naš sedanji cestni odbor gospodari na podlagi vsakoletnih, zakonito ugotovljenih proračunov in polaga od leta do leta svoje račune, kateri so vsem pristopni. Do zdaj ni bilo nikdar še nobene pritožbe v tem oziru. Da bi bilo odborovo delovanje škodljivo splošnemu blagru — tega ne more nihče dokazati, marveč spričuje ta očitno napredujoči razvoj cestne mreže in obče dovoljen stan vseh okrajnih cest, da cestni odbor vestno izpolnjuje svojo nalogo. Posebno glavne okrajne ceste so dandanes take, da lahko tekmujejo z vsemi državnimi cestami, kolikor jih je v naši okolici.

In koliko novih del, koliko preuravnav in korenitih poprav se je izvršilo v preteklem šestletju! Cesta od Sočinega mosta proti Pevmi je zdaj prav vabljivo sprehajališče; Kojškemu se je uravnal in razširil vhod, med Kozano in Vipolzi se je prav priležno prelozila cesta; med Šempetrom in Vrtojbo in naprej na isti cesti se je marsikaj popravilo, razširilo in uravnalo, zdaj se dokončuje delo novega mosta čez Vrtojbo, v Bukovici se je preložil lep kos skladovne ceste in s tem olajšal promet med Biljami in Dornberško cesto; od Sovodnj naprej mimo Boškinov se je zgradila krasna cesta; v novejem času se je preuravnav tudi klanec proti Opatjeslu, in tako se je naredilo mnogo družega v zboljšanje občin goriške okolice. Cesten odbor je lahko ponosen na vsa dovršena dela in na svoje ceste sploh, ktere so v primeri z denarnimi sredstvi, ki so v ta namen na razpolago, prav dobro vzdržane.

Res je, da se rabijo pri vseh novih in sploh pri vseh važnih zgradbah strokovnjaki in to ne samo, ker je po postavi zapovedano (§ 36 cestnega zakona iz leta 1894), ampak tudi za to, ker je potrebno. Najjasneje kažejo to potrebo dela, ki so se izvršila pod velezasluženim prednikom sedanjega načelnika. Tako na pr. ovink nad Pevmo, pravi stavbeni spomenik na ono „presrečno“ dobo: delo je še novo, a že zdaj se čedalje nujnejše oglašajo prizadeto ljudstvo, naj se nevarni ovink odstrani in v to svrhu celi dotični kos ceste preloži; — in še marsikatero delo na isti cesti dokazuje prav očitno, da se izvrševaje cestne zgradbe brez strokovnjaka, zameta več denarja, nego bi se porabilo za ista dela s strokovnjakom. Tudi novi železni most v Renčah se je postavil brez strokovnjaka. Zato pa se je moralo lani potrositi nad 4000 kron, da se je zabranilo, da niso valovi na bukoviškem bregu odnesli zidu, na katerem sloni most. — Pod omenjenim prednikom so se dela, tudi najvažnija, izvrševala v lastnej upravi, dandanes se vedno oddajajo potom javne dražbe. To odgovarja postavi in daje zanesljivo poročstvo, da so načelnikove roke čiste. — Tak, vidite, je razložek med sedanjim in poprejšnjim gospodarstvom. Prihodnjič pa hočem še razložiti in opravičiti, odkod je prišlo, da je obveljala v našem okraju enakomerna obložba.

(Konec prihod.)

Iz Cerkna. Tudi pri nas se je prikazala škrlatica, huda in nalezljiva bolezen, ki napada navadno otroke, pa

včasih tudi že bolj odrasle. Otroci so boleli in mrlji že več dnij. Ali ker so bili ti slučajji le po raznih krajih, drug od drugega oddaljenih, pripisovali smo bolezen le mrazu, vsled katerega se je mnogi otrok prehladil in umrl. Šele po dohodu in preiskovanju c. kr. okrajnega zdravnika smo zvedeli, da je i pri nas ista bolezen, katera davi in pobira svoje žrtve pri naših sosedih Novačanih. Zahvaliti se moramo v prvi vrsti našemu g. učitelju, ki je prišel na sled tej kužni bolezni in priklisal okrajnega zdravnika. Šola je sedaj seveda zaprta začasno za 14 dnij.

Dopisniku v zadnji „Soči“ odgovarjamo to-le: Težko je zagovarjati laži in drugače jih pač ni mogoče podpirati, kakor z novimi lažmi. Tako si je pomagati ali bolje rečeno hotel pomagati tudi „Sočin“ dopisnik. Nova laž je n. pr., da je g. dekan zalovil berača in mu rekel, naj hodi k „ofru“. Nasprotno je znano o gosp. dekanu, da podpira rad reveže. Nova laž je trditev, da maša ni bila oznanjena v Planino. Neoziraje se na one, ki so bili tačas v cerkvi in so vsi slišali oznanila, vabimo le g. dopisnika samega k g. dekanu — če je kaj moža v njem — naj se pride osebno prepričati in videl bo v oznanilni knjigi pisano črno na belem, da je bila oznanjena v torek maša v Planini. Sicer pa kdor je gluha oziroma hoče biti gluha, oni je tudi slep in o „Soči“ smo prepričani, da bo trdila le svojo, tudi če se jej vse dokaže. To se vidi pač iz onega dopisa v „Soči“, katerega so pač v uredništvu v naglici sami zveržili in sicer koj, ko so videli v „Gorici“ pobite laži svojega dopisnika in kjer je prav širokoustno trdil, da ni „nič dokazanega“. Gabrščekovi dopisniki pač morajo imeti zadnjo besedo, če ne je pa Gabršček — po tleh. Resnica pa je — vendar jedna — da bi bilo manj poslušalcev pri pridigi g. dekana, ko bi imel isto po maši, saj to ve gotovo dopisnik sam najbrže, kako bi on in marsikdo hotel skrajšati sv. mašo in pridigo in vso službo božjo, da bi bili le bolj „komot“. Iz te resnice pa ne sledi najmanj, da je g. dekan ne pripravljen na prižnici. Tudi ko bi onim, ki pridig ne marajo poslušati, govoril angelj z neba, bila bi jim pridiga le predolga.

Kar se tiče plesa kaplanskega, je to uže v tretjič ponovljena laž in one tri priče se pozivajo tu javno, da se oglašijo in če res to trdijo, nimamo tudi v javnosti zanje druge besede kot — lažnjivci. Cerkljani vedo dobro vsi, kje je resnica. Če je nočejo nekateri priznati in jo še tajijo, jih le pomilujemo! Neki gospod tukaj, namreč g. učitelj, se čuti žaljenega, da se sumi splošno njega kot „Sočinega“ dopisnika. Res hudo je trpeti po nedolžnem! Zato prosimo g. pravega dopisnika, naj se objavi, da ne bo drug v „pajсах“. Vsakega pobina pa ne bomo imeli za dopisnika, in tudi če se bo Gabršček sto in stokrat priduševal, da je ta pravi. Sum je šel in gre popolnoma utemeljeno — na g. učitelja, prvič ker je on zares agitiral za dr. Tumo; drugič, ker se je eden njegovih prijateljev izjavil, da je g. učitelj rekel: „dajmo dopis v „Sočo““; tretjič, ker se je on vže sam opravičeval, da ni pisal, predno mu je kdo to očital itd.

Slednjič pa prosimo, da bi blagovolilo upravništvo „Gorice“ poslati nam kaj več iztisov. List se je sosebno nekaterim Cerkljanom tako priljubil, da so se kar trgali zanj, tako da so prišle vse tukaj nahajajoče se številke čisto „črne“ nazaj v roke svojih gospodarjev. Naslovite jih kar na kako trafiko, se že razprodajo!

Politični pregled.

Državni zbor.

Druga seja državnega zbora je bila dne 5. t. m. V tej seji se je izvolilo devet oddelkov, katerim so bili v svrhu uverovljenja izročeni vsi volitveni akti, razun volitvenih aktov onih poslancev, proti katerih izvolitvi je bil vložen pro-

test. Med temi sta tudi istrska poslanca Beati in Rizzi in poslanec za dolenska mesta in trga Plantan. Potem so se prečitale pravne obrambe čeških, in hrvatskih poslancev z ozirom na njih državno pravo — in izjava radikalnih rusinskih poslancev, v kateri naglašajo, da poslanci iz Galicije ne izražajo ljudske volje ter zahtevajo pravično volilno reformo in jezikovni zakon.

Potem je zbornica sklenila, da se vrši prihodnja seja v petek t. j. včerajšnji dan.

Včeraj pa se je vršila volitev predsedništva poslanske zbornice. Predsednikom je bil izvoljen grof Vetter von der Lilie s 344 glasovi; prvim podpredsednikom dr. Prade z 236 glasovi, drugim podpredsednikom pa dr. Začek z 209 glasovi.

Jugoslovanski poslanci v državnem zboru.

Jugoslovanski poslanci so ustanovili dva kluba, jeden se zove „Slovanski centrum“, drugi pa „Hrvatsko-slovensko kolo“. Prvemu so pristopili poslanci iz Kranjske, ki zastopajo kmečke občine in peto kurijo. Zastopnik pete kurije na Goriškem dr. Gregorčič, štajerska poslanca Žičkar in vit. Berks, 2 Čeha iz Moravske in 4 Rusini. „Hrvatsko-slovensko kolo“ pa so pristopili dr. Ferjančič, Perić, dr. Ploj, Biankini, Robić, Spinčić, Ferri, dr. Jvčević, Lupuk, Borčić, Zaffron, Vuković, Plantan, dr. Tavčar, Oskar Gabršček in dr. Klaič.

Kot program prvemu služi razvoj javnega življenja na krščansko-demokratski podlagi; dejanska izvršitev narodne ravnopravnosti, zajamčene v državnih temeljnih zakonih; kolikor mogoče popolno ustreči gmotnim in kulturnim potrebam ljudstva, s posebnim ozirom na kmečko ljudstvo in druge proizvajajoče (produktivne) sloje, v prvi vrsti: obrtnike in delavce. Dopusčeno je, da posamezne skupine v centru osnujejo svojo organizacijo, podrejeno skupnemu klubu, kateremu jo morajo naznaniti.

„Hrvatsko-slovensko kolo“ pa stoji na — krščanski podlagi. Zavzemati se hoče z vsemi zakonitimi sredstvi za narodne pravice Hrvatov in Slovencev in njih vsestranski napredek na kulturnem in gospodarskem polju. Posebno pozornost bode posvetil vprašanju zgradbe nujnih železnic v južnih pokrajinah monarhije. Pripravljen je vzajemno podpirati opravičene zahteve vseh ostalih slovanskih narodov ter v to svrhu dobiti čim ožjo zvezo z njih zastopniki. Klub bo uvaževal prepričanje onih svojih članov, kateri so za oživotvorenje hrvatskega državnega prava ter so podali odnosno pravno zabrambo v poslanski zbornici dne 5. februarja.

Kakor se vidi: — jednaka programa z različnimi naslovi. Vsled tega pa ni nikakor izključeno, da bi se ta dva kluba ne zjedini v en klub, vsaj v listih čitamo, da se pogajanja še vedno nadaljujejo.

Domače in razne novice.

† Matilda grofica Coronini-Cronberg umrla je v četrtek ob 2. uri popoldne po kratki bolezni v 85. letu svoje starosti. Pokojnica je bila teta grofa Alfreda Coroninija. Radi svojega človekoljubnega delovanja je bila po vsem Goriškem dobro znana; cesar jo je radi njene požrtvovalnosti za blagor človeštva odlikoval z redom Elizabete II. razreda; posedovala je tudi papežev red „Pro Ecclesia et Pontifice“; bila je predsednica društev „Donne cattoliche“ in „figlie di Maria“ kakor tudi društva za napravo cerkvenih paramentov.

Blaga pokojnica, ki je bila uzor kristjana, dobrotnica revežev in siromakov, se je porodila 22. avgusta 1816 v Gradcu. Pogreb je danes popoldne iz hiše žalosti v Rabatišču v stolno cerkev in potem na Cingrof, kjer se nje telesni ostanki položijo k večnemu pokoju v rodbinsko rakev grofov Coroninijev Kronberških. Večna luč naj ji sveti!

Za „Šolski Dom“ došlo upravništvo „Gorice“: J. Mužina, c. k. jet. čuvaj v Gradišči 2 K. G. Zavnik, c. kr. jet. nadčuvaj v Gradišči 2 K. Hvala!

Sklep prvega šolskega polletja. Danes se je zaključilo prvo polletje na tukajšnji c. kr. gimnaziji in realki. Uspehi so baje vrlo slabi, posebno na realki, kjer je palo baje nad 54% učencev. O uzrokih morebiti kaj več prihodnjič.

„Gorica“ — breznarodna. O moralno in duševno propalih ljudeh je znano, da so zmogni izreči ne le največje bedarije, marveč tudi najgrje laži in to v obraz vsakemu in brez rudečice srama na lici, ker rudečica je v ljudeh te vrste strohnela in segnila z moralnim čutom vred. Neka taka trhla moralna propalica polni „slovenski“ časopis „Sočo“ že mesece in mesece s stvarmi, kakršnih bi

se sramoval vsak moralno količjak še nepokvarjen človek, — ne sramuje se jih on, dasi ves svet govori o tem, da si s tem nadevle najžalostnejše spričevalo duševne uboščine in moralne sprijenosti. Te ostudnosti v „Soči“, ki padajo na naš list, na „Narodno tiskarno“ in na osebe, ki so neprijetne in na poti nekim sebičnejšem, bi se lahko primerjalo g n j i l i m j a j e m, katere je svoj čas metala plačana lahonska sodrga v naš narod na raznih krajih primorske pokrajine, kajti enako so ostudne in smrdljive kakor gnjila jajca in enako ostudni so oni, ki jih mečejo. Jedno tako gnjilo jajce je zopet padlo v „Soči“ na naš list, kateri imenuje — breznaroden.

No, ni da bi se pečali z ono moralno propalico, katero mora le vsakdo pomilovati radi njene duševne degradacije, marveč nekaj družega nas baš ta hip nagiblje, da se odzovemo na to podlost in to je, kar smo že več časa nameravali in kar je „Soča“ zdaj uprav izzvala.

Kak list — v slovenskem smislu — pa je breznaroden?

Odgovorimo. Breznaroden slovenski list je oni list, kateremu ni mari narodne vzgoje in zdravega narodnega napredka, marveč ki se v svojem pisanju dosledno izogiba obeh teh kardinalnih točk narodnega programa; breznaroden je list, ki povzdiguje v devoto nebo vse, kar je tujega, a zaničuje, kar je dobrega v domačem taboru; breznaroden je list, ki seje prepir v narodu in navaja ljudstvo k vsakojakim nemoralnostim, zlasti pa k zaničevanju onih mož, ki čujejo nad ljudstvom, da ne zabrede v narodni in verski odpad; breznaroden je oni list, ki ne žrtvuje vseh svojih močij za narodno prosveto in za čisto narodno navdušenje, marveč ki le služi materijelnim namenom lastnikov in inspirantov lista, — in breznaroden je list, ki na razločen način kaže, da so oni, ki vanj pišejo, narodno indiferentni in ki kažejo v vsem svojem nastopanju, da bi tudi izdali svoj narod celo nasprotniku, ako bi jim ne ugajalo v domačem taboru. Tak list je breznaroden. Zdaj pa vprašamo: ali je vse to naš list „Gorica“? Vprašamo, ali se zamore le jednega onih mož, ki so okoli tega lista in na čelu istemu, obdolžiti le jednega resnično breznarodnega dejanja? To naj nam pove ono zlobno pero v „Soči“, ki je zapisalo impertinentno obdolžitev, da je naš list breznaroden.

Ali je to podlo človeče tudi pomislilo, kaj je zapisalo v „Soči“? Ali je pomislilo, kaj se pravi, javno obrekovati slovenski list, čegar tendenca je izključno narodna, da je — breznaroden? Ali je pomislila to brezdna moralna propalica? Mi se nočemo pečati z vprašanjem, ali je „Soča“ naroden ali breznaroden list, ker ta kapitel je prežalosten, marveč prepustimo vsakemu razsodnemu človeku, naj sodi sam, ako je list, čegar predala so polna najsurovejših psov in polna nemoralnih fraz, ako je tak list morda naroden. Nam se zdi temveč vse pisanje „Soče“ podobno lajanju in režanju hudobnega — buldoga, ki se je vjel v past za zadnje noge, a se z vsem životom poganja, zadera in trga, da bi se iztrgal iz pasti.

Toda povedano bodi tudi to, kaj je prav za prav te vrste hujkanje in zaleptanje v naš list in v „Narodno tiskarno“. To vse je le — „križev pot“ in reklama za „Goriško tiskarno“. Nedavno se je propalici zdelo potrebno, zagnati se na lepem v „Narodno tiskarno“ in izmisliti si perfidno obdolžitev, da uprava „Narodne“ podkuplja občinske tajnike, da bi jej nabirali naročila za občinske pisarne. Stvar je prozorna; občinske volitve so pred durmi, treba torej denuncirati pri javnosti upravo „Nar. tiskarne“ potem pa še pritisniti z gnusno reklamo v zadevi volitev, — in vrag bi ne bil, da bi občinske pisarne ne padle kakor zrelo jabolko v — „Goriško tiskarno“ s svojimi naročili tiskovin.

Tu je torej „des Pudels Kern“ kruhek, nikdar siti želodec! V ta namen treba oblatiti vse, kar je na poti — žepu „Goriške tiskarne“ in to blatenje je potem — narodno delo, kaj ne?

Kar se tiče posebno blatenja moža, kateremu znana propalica ni vredna, da mu obriše prah od čevljev tako v narodnem, kakor v moralnem pogledu, pa ni da bi izgubljali besedij, ker iz tega bevskanja govori jedino le — „križev pot“.

In taki subjekti si še drznejo govoriti o breznarodnosti drugih in od tacih subjektov naj se učimo narodnosti mi?

Ude našega c. kr. kmetijskega društva opozarjamo še enkrat na občni zbori kateri bode v pondeljek dne 11. tek. meseca ob 10. uri predpoldne v društvenem uradu v Gorici. Na dnevnem redu nt samo preuravnava društvenih pravil ampak imenovati se ima ta dan tudi

društveni tajnik. Nekteri gospodje hočejo imeti po vsi sili tajnika-strokovnjaka, kateri bo uredoval italijansko društveno glasilo „Atti e Memorie“ in prirejal med letom kmetijska predavanja. Ta zahteva bi bila kolikor toliko opravičena, ako bi se dotičniki ozirali na celo deželo in bi namenoma ne prezirali velike njene večine. A mi imamo proti njej svoje tehtne pomisleke in ti so: Do zdaj še ni občni zbor določil sredstev za stalno nameščenje tajnika-strokovnjaka za letno plačo, kakoršna se obeča po službenem razpisu. V proračunu za l. 1901 se ni za to nič preskrbelo. Društvo ni v takem gospodarskem položaju, da bi moglo brez škode drugih svojih nalog toliko trositi za svoje uradne osebe. Dosedanje poslovanje je povoljno in vsaj toliko pravično vsem deželnim stranem, da ne daje povoda nikakim opravičenim pritožbam. Med vsemi prosilci ni nobenega s popolno kvalifikacijo, za katerega bi mogli člani vseh deželnih strani z mirno vestjo glasovati. V Gorici imamo na c. kr. kem. kmetijskem poskuševališču in v obeh kmetijskih šolah nameščene kmetijske strokovnjake; zraven tega sta nameščena pri c. kr. namestništvu v Trstu dva kmetijska potovalna učitelja, kojih delokrog se razteza tudi čez našo deželo; Tolminsko ima svojega potovalnega učitelja posebno za mlekarstvo. Dalje tekó razprave med vlado in deželnim zastopom zaradi ustanovitve službe deželnega sadjerejskega učitelja — in pa radi nameščenja dveh novih učnih moči na deželnih kmetijskih šolah; — torej bode za kmetijske veščake obilno preskrbljeno. K čemu naj bi se še tajniku našega društva nalagalo, da ima prirejati kmetijska predavanja?

Veliko bolje se ustreže potrebam kmetijskega poduka, ako se slednjič izvedejo predlogi bivšega ravnatelja kmetijske šole v St. Michele na Tirolskem gosp. vladnega svetnika Edvarda Macha, ktere je stavil leta 1893. povodom svoje uradne vizitacije naših kmetijskih šol in kateri merijo na to, da bi se vsi kmetijski zavodi, ki se nahajajo v Gorici, spravili v ožjo dotiko med seboj, in da bi oni na podlagi skupno dogovorjenega programa vsak po svoje, a vendar složno pospeševali kmetijske koristi naše dežele. — Iz imenovanja tajnika - strokovnjaka, kateri ne bo v jezikovnem oziru zadoštoval opravičenim zahtevam vsega prebivalstva naše dežele, se lahko izcimijo nasledki, katerih ne more želeti, kdor je pravi prijatelj našemu društvu. Zato kličemo merodajni gospodi, naj skrbijo za to, ne respublika quid detrimenti capiat.

Ustanovni občni zbor „Tiskovnega društva v Gorici“ dne 31. januarja t. l. v prostorih „Narodne Tiskarne“. Pri vsem slabem vremenu bila je udeležba toli iz mesta, kolikor tudi z dežele povoljna. Ustanovni občni zbor otvoril je radi odsotnosti predsednika izvrševalnega odbora g. dr. Antona Gregorčiča, g. svetnik Franjo Vodopivec. Po kratkem nagovoru, s katerim je gosp. svetnik pozdravil navzoče, dal je besedo č. g. Alojziju Kovačiču mestnemu kapelanu, kateri nam je v svojem kratkem, a jedrnatem govoru prav lepo naslikal moč in upliv dobrega, oziroma slabega tiska v duševnem, socialnem in političnem pogledu.

Zatem so se prebrala pravila, potrjena po c. kr. namestništvu v Trstu. Kot glasilo društva sta se sprejela domača dva časopisa „Gorica“ in „Primorski List“.

Pri odborovi volitvi so bili izvoljeni sledeči gospodje: Dr. Anton Gregorčič predsednikom jednoglasno, v odbor pa so bili voljeni Dr. Jos. Pavlica, g. svetnik Franjo Vodopivec, g. Jos. Ličen in g. Alojzij Kovačič, vsi jednoglasno.

Preglednikom računov: g. prof. Berbuč, Dr. Fr. Žigon in g. svečar Kopač. Razsodnikom pa Dr. Fr. Sedej, g. Balič in g. Katehet Tabaj.

Pri odborovi seji dne 4. t. m. bil je izvoljen g. svetnik Fr. Vodopivec podpredsednikom in g. Alojzij Kovačič, tajnikom in blagajničarjem.

Nadalje sklenilo se je pri isti odborovi seji, da člani „Tiskovnega društva“ ne bodo vživali za letošnje leto nikake olajšave glede časopisov in tiskovin. Letošnji denarni prispevki se bodo hranili in skupna svota se uporabi v svrhu, katero določi prihodnji občni zbor.

Priznati moramo, da nam je ustanovni občni zbor dokazal, da je našlo vabilo za ustanovitev toli važnega in prepotrebne „Tiskovnega društva“ za našo deželo sijajen odmev pri dobro mislečih gospodih v mestu in na deželi. Ker se stvar uže sama po sebi priporoča, nadejamo se, da se bodo vsi za dobro stvar navdušeni gospodje v mestu in na deželi, ki niso še pristopili k temu prekornemu društvu, v najkrajšem času oglasili pri tačasem tajniku in blagaj-

ničarju g. Alojziju-u Kovačiču-u, v Gorici Via Signori 4.

Najmanjša članarina znaša 6 K na leto. Kedor pa ne more pristopiti kot reden član, naj pa pristopi s kakim darom kot dobrotnik. Vsak še tako mali dar je dobro došel.

Toraj! Slovenski katoličani in narodnjaki pokažite, da ste v resnici verni in narodni ter pristopite v mnogobrojnem številu k „Tiskovnemu društvu v Gorici“!

Samomor. V četrtek okolo poludne se je ustrelila na domu svojih starišev 19letna gojenka drugega tečaja tukajšnjega ženskega izobraževališča gospodična Itala De Fiori. Uzrok samomora je bil baje slab napredek v šoli.

Samomor. V sredo zjutraj so našli v nekem gozdu v Kronbergu na drevesu višee človeško truplo. Spoznali so v njem 64 letnega Franceta Saksida iz tamošnje okolice. Obesil se je zaradi slabega gmotnega položaja.

Vipavska železnica. Dne 1. t. m. vršilo se je na Dunaju l. žrebanje društvenega 4% prioritetnega posojila z dne 1. novembra 1898. Izžrebani sti bili obligaciji št. 122 in 340 vsaka po 4000 kron. Dobitka se izplačujeta od 1. avgusta t. l. naprej pri c. k. priv. zavodu za javna dela in prometna povzvetja na Dunaju, l. Freyung št. 8.

Z doma pobegnil je 14 letni Jožef Grapulin iz Gorice, strgarski vajenec. Oče njegov je na Dunaju, mati pa dela kot postrežnica pri okr. glavilstvu v Gorici. Ker pa premalo zasluži, da bi mogla skrbeti za se in za dečka, sprejet je bil v mestno sirotišnico, kamor je imel iti te dni. Fantu pa se ni hotelo tija in v nedeljo po kosilu izginil je z doma in ni ga več nazaj. Misli se, da jo je fantič najbrže popihal v Trst.

Na sv. Gori je bila v torek redka svečanost. Izročila se je božja pot oo. frančiškanom. Slavnostni govor in slovesno sv. mašo je imel monsignor Sedej, župnik stolne cerkve. Navzočih je bilo mnogo odličnih oseb.

Oo. frančiškani so prišli prvokrat na sv. Goro l. 1565. in so oskrbevali božjo pot do l. 1786. Dne 28. januarja 1786 so bili pregnani. Zdaj pa so se zopet vrnili.

Tumovcem „od beneške meje“ naznanjam, da mi je poslal za ta pust g. Tomaž Merkandelar iz Kložtrovega Novigrada za Dunajem klobase, merkan-dele — in tri sode vinske modrosti.

Vabim vas na to krepčilo — za trudne noge in jezno srce!

Krčmar in od vas patentirani: „štacunar modrosti“ v Kožbani.

Iz Komna nam poročajo, da je imelo tamošnje starešinstvo dne 24. jan. sejo, v kateri je sklenilo med drugim naprositi pristojne oblasti, da bi jim dovolile obdržavanje mesečnih semnje. K temu sklepu je napolila starešinstvo najbrže okolnost, ker so sežanski mesečni semnji ustavljeni, ker si ondi stranke nasprotujejo glede določbe prostora za živinske semnje.

Naše starešinstvo je v tej seji sklenilo postaviti tudi davek na pse in na domače čebele. Od vsakega psa naj bi se plačevalo 1 krono, od vsakega panja čebel pa po 16 vin.

Čudno je, da naše županstvo takih sklepov ne oglašja in da ni pravočasno skrbelo za to, da bi prišli taki „novi viri“ pravočasno v preudarek za tekoče leto. Glede davka na čebele ne vemo, kako bo to šlo, ker je skoro neverjetno, da bi „pridne čebelice“ hotele pomagat našim „naprednjakom“, ki imajo zdaj glavno besedo v našem starešinstvu, nositi čedalje ogromne stroške. Ni nemo-goče, da jih čebelarji ne nadražijo in ker ima čebela hudo želo, utegne upikniti celo župana.

Sneg. Predsinočjem je po našem Krasu in po bližnjih hribih zapadel sneg.

V Pojasnilo dopisa iz Dornberga v 7. šte. našega lista izjavljamo, da dopisnik iz Dornberga ni imel nikakor v mislih Ivana Budina, bivšega tajnika v Dornbergu.

Iz Kožbane. (100 kron plače). „Soča“ je prinesla dolgo klobaso od beneške meje glede volitve poslancev v državni zbor. Med drugim pravi: „Kožbanski župnik (vulgo „Patrijarča“) je opil kožbanske fante, da so tolkli po zvono-vih prav neusmiljeno ter razsajali kakor izbesneli“.

Dokler ne dokažete tega g. dopisnik, kar o meni v javni časopis pišete, imenujem Vas obrekovalca in nesramnega ažnjivca.

Stavim 100 kron, katere udobi g. dopisnik, ali kateri koli drugi, ki dokaže le naj manjši del tega, kar ste Vi o meni pisali. Za epiteton ornans se Vam hva-

ležno poklanjam, ter pristavljam do tedaj le svoj „pitebod, sram Vas bodi“!

Josip Golja
župnik.

Ciganka tatica jo je skupila. V nedeljo popoldne sta se odpravila brata Dr....č. stanujoča v ulici Rafut, proti mestu. A nista bila še daleč od hiše, ko se jima približa ciganka ter ju prosi miloščine. Vrneta se v hišo, vzameta kos kruha ter ga podarita ciganki, vsaki pa jej je dodal še en novčič.

Potem zapreta hišo ter kreneta zopet proti mestu. Med potom se obrneta in vidita, da se ciganka še ni spravila od hiše, marveč da tam ogleduje ter re-kognoscira, kje bi se kaj dalo uzmati.

Ta utis je namreč napravilo cigankino obotavljanje na brata. Za to se namenita ciganko zasledovati in opazovati. Jeden od njiju koraka proti mestu kakor da bi ga vse nič ne brigalo, drugi se pa, ne da bi ga ciganka opazila, skrije ter opazuje iz skrivališča ciganko in njeno početje. Ko se je ciganka čutila dosti varno, zdrobi podarjen jej kruh ter ga začne metati kokošim, katerih se je kmalu zbralo okoli nje precejšnje število. Kar zgrabi ciganka jedno najdebelejših kur za vrat ter jo — s posebno cigansko spretnostjo spravi v vrečo, ki jo je imela seboj. Ko pa hoče jednako praktcirati z drugo tudi mastno kokošjo, začuti, da drži nekdo drugi njo za vrat; bil je namreč skriti izmej bratov Dr....č. Oprostitvi ukradeno kokoš iz vreče, jih nasuje Dr....č nekoliko ciganki, ne da bi baš pazil kam padajo in ako jih deli — noga ali roka. A ciganka jih je mirno sprejela ter odšla, najbrže v svojem sreč Dr....u nič dobrega želeč, od mesta svoje nesreče. Bog ve, ali mu bode kaj „zacoprata“. Ali kakor se vidi, Dr....č ni imel posebnega strahu pred ciganskim copranjem.

Pevsko društvo „Lipa“ v Bazovici napravi jutri veselico s plesom v dvorani gostilne B. Križmančič.

Narodno gospodarstvo.

Poskušnje z novimi vrstami krompirja.

Krompirja imamo danes na sto vrst, ki se med seboj razlikujejo po zgodnosti, rodovitnosti, po obliki in debelosti gomolov, po barvi kože in mesa itd.

V zadnjih letih se je pri nas še najbolj obnesel krompir „onejidovec“, in ktereга so ponekodi krstili tudi na ime „družbar“. Ta krompir se je v prvih letih odlikoval s posebno rodovitnostjo, kakor tudi s svojo upornostjo proti krompirjevi bolezn. Žal, da je njegova prejšnja rodovitnost tako zelo začela poje-mati, da nam zdaj po nekaterih krajih ne daje nič boljših pridelkov kakor navadni domači krompir.

To izkušnjo, da nam novi krompir le nekaj let dobro rodi, smo doživeli tudi že pri drugih vrstah. Kakor mnoge druge rastline, je tudi krompir nestanovit v svojih lastnostih. Nove krompirjeve vrste se prej ali slej in toliko hitreje izpremené, kolikor neugodnejše so razmere novega kraja, ali z drugimi besedami, kolikor manj jim ugajajo zemlja, podnebje ter način gnojenja in pridelovanja. Prej ali slej postanejo prav take vrednosti, kakršne je domač krompir, ali pa še slabše. Nekatere vrste krompirja, ki so po drugih krajih posebno dobre, se pri nas sploh ne sponašajo in dajejo že prvo leto veliko slabše pridelke kakor domač krompir. To so vrste, katerim ne ugaja niti naša zemlja, niti podnebje.

To prikazen opazujemo tudi pri drugih rastlinskih vrstah, pri žitu, pri sadju, pri trtah in tudi pri živalih, saj vidimo, da so n. pr. nektera goveja plemenena dobra za naše kraje, druga pa ne, in da se tudi dobra plemena sčasoma izpremene v svojih lastnostih pod vplivom novih razmer, v katerih jim je živeti.

S krompirjem „onejidovcem“ so se bili pridelki za nekaj let izdatno povečali in dosegal se je pri tej rastlini dohodek, ki je bil večji kakor pri domačem krompirju. Ker so pa naše razmere od leta do leta bolj neugodno vplivale nanj, se je v svoji rodovitnosti po nekterih krajih tako zelo izpremenil, da ni nič boljši kakor domač krompir.

Ker nam je pri današnjih razmerah v gospodarstvu polagati vso skrb na to, da se naši pridelki pri posameznih rastlinah pomnože, da se nam na ta način zboljšajo gospodarski prihodki, gledati je sedaj na to, da dobimo primeren nadomestek za krompir „onejidovec“.

Po časopisih, knjigah in cenilnikih se nam hvalijo in ponujajo razne nove in sloveče vrste krompirja.

Ali so te nove vrste kake vrednosti za naše kraje, o tem se je treba pripricati, in sicer s poskušnjami, ktere je de-

lati na majhnih prostorih. Pri teh poskušanjih moramo z novimi vrstami ravno tako ravhati, kakor z drugim krompirjem na njivi. Za take poskušnje torej ni jemati posebno rodovitne vrtno zemlje; tudi ne smemo s posebno bogatim gnojnjem ali s posebno pazljivim in skrbnim obdelovanjem pospeševati rasti in razvoja novih krompirjevih vrst, ampak saditi je krompir na njivsko zemljo in je z njim ravno tako ravhati, kakor z drugim navadnim krompirjem. Najbolje storimo, ako nove vrste sadimo na priprave prostore poleg drugega krompirja. Ako nam je pa vsako leto poskušati razne krompirjeve vrste, potem je seveda treba, da za taka poskušališča odločimo posebne prostore, in sicer na njivi, ki naj ima tako zemljo, kakršna je v dotičnem okraju običajna. Če ima dotično poskušališče ravno lego, toliko bolje. Tako poskušališče je razdeliti v enako velike table ali lesice, ki naj so ako le mogoče, po 100m² ali 1 ar velike. Na tako velikih prostorih se razlike v rodovitnosti posameznih vrst bolj pokažejo, kakor na manjših lesicah. Samo ob sebi se razume, da se morajo ti prostori enako obdelati in gnojiti, zasaditi z enako množino semen itd., da se dobé taki uspehi, da je mogoče primerjati vrednost in pripravnost raznih vrst krompirja za naše kraje.

Na kmetijski šoli na Grmu so se letos delale take poskušnje z različnimi vrstami krompirja, in sicer s starejšimi in novejšimi, zgodnjimi in poznimi, vnanjimi in domačimi. Od vsake vrste se je posadilo 5 kg semen, in sicer na lesicah, ki so bile po 25m² metrov velike.

Sadile so se naslednje vrste:

a) Zgodnje vrste:

1. Najugodnejši praški krompir (Bahlsen).
2. Marjolin (Mauthner).
3. Early Sunrise (Mauthner).
4. Kifelčar „Delicates“ (Mauthner).
5. Kaiserkrone (Bahlsen).
6. Stella (Dolkowski).

b) Pozne vrste:

1. Kaztelan (Dolkowski).
2. Lada (Dolkowski).
3. Topor (Dolkowski).
4. Kmit (Dolkowski).
5. Agnellijev biser (Bahlsen).
6. Srednje pozne vrste:
1. Prof. dr. Märker (Mauthner).
2. Sir Walter Raleigh (Bahlsen).
3. Thee Bowea (Bahlsen).
4. Magnum bonum (Mauthner).
5. Zborovec (kmet. družba kranjska).
6. Križanec (kmet. družba kranjska).
7. Topas (Dolkowski).
8. Onejidovec.
9. Domač modri krompir.
10. Domač rumeni krompir.
11. Solčnik (Henning).
12. Triglav (kmet. družba kranj.).

Pridejana imena v oklepajih značijo trdke, od katerih so se te vrste naročile. Uspehi, ki so se letos dosegli s temi vrstami krompirja, so v obče manj ugodni, ker vreme ni bilo za krompir ugodno. Največ mu je škodila poletna suša, a prijala mu tudi spomladna moča ni, ker je bilo preveč.

Iz dobljenih pridelkov, ki so se prav tako kakor seme natančno tehtali, se da pa vendar kolikor dobro sklepati, katere vrste so najbolj rodovite in katere se tudi za daljnje poskušnje priporočajo. Pred vsem so letošnje poskušnje pokazale, da ni dal „onejidovec“ nič boljšega pridelka kakor domač rumeni krompir. Pri obeh teh vrstah se je pridelalo na 25 m² le 39 kg krompirja, kar bi znašalo na 1 ha 156 q.

Posebno dobro so se obnesle srednje zgodnje vrste „Prof. dr. Märker“ in „Zborovec“, še najbolj pa „Agnellijev biser“.

Agnellijev biser, ki je že sem in tja po deželah znan, je dal na 25 štirjaških metrih 48 kg pridelka, torej na 1 ha 192 q.

Merkerjevec (prof. dr. Märker) se po naših krajih še ni sadil. Ta krompir je dal na 25 štir. metr. 45 kg pridelka, kar bi znašalo na 1 ha 180 q. V kmetijski šoli v Rütiju dobivajo od tega krompirja povprek po 315 q.

Priporočila se, da delamo z njim tudi drugod po naših krajih poskušnje.

Takisto dobro je pa tudi obrnil zborovec, katerega prideluje za seme že mnogo let kranjska kmetijska družba. Tudi ta krompir je dal 45 kg pridelka, to je 180 q na 1 ha.

Izmed zgodnjih vrst sta se sponesli se najbolj „Stella“ in „Kaiserkrone“. O posebnostih vseh teh vrst izpovem prilično kaj več.

H koncu bodi še povedano, da je bilo poskušališče za krompir v prav položno viseči legi in da je zemlja ilnata in revna na apnu, sicer pa rodovitna in dobra.

Izjava.

Ker se širi po naši občini in celi okolici govoriča, da smo podpisani volilec IV. skupine volili v državni zbor kandidata napredne stranke, in da smo za to celó plačilo prejeli, izjavljamo s tem, da smo pripravljeni, če je treba, tudi s prisego potrditi, da je to laž in obrekovanje. Mi smo ostali zvesti naši stranki in smo volili blag. g. M. Rutarja, za katerega smo bili voljeni. Resnico tega lahko spriča tudi g. kurat biljenski.

V Renčah, 4. februarja 1901.

Andrej Mozetič, Franc Vodopivec, Anton Spacapan, Anton Arčon.

Zahvala.

Polpisani štejem si v svojo dolžnost, da tem potom izrečem p. n. gospodom, posebno pa c. k. političnim, gozdarskim in sodnim uradnikom, preč. duhovščini, slavnemu občinskemu zastopu komenskemu, pevemu pevskega društva „Lira“ in vsem drugim gospodom, ki so pripomogli, da sta se pogreba mojih nepozabljenih dobrotnikov

Antona Mraka,

c. kr. gozdarja,

in njega soproge

Margarite roj. Velikonja

tako dostojna vršila, mojo najsrčnejšo zahvalo.

V Komnu, dne 6. februarja 1901.

Ivan Wenzel.

Tiskovine za prošnje v dosego brezobrestnih posojil vinogradnikom

ima v zalogi

„Narodna tiskarna“.

!!Osmica!!

Podpisani naznanja slavnemu občinstvu, da odpre v **Škrbini na Krasu**, v nedeljo dne 10. februarja

„Osmico“,

kjer bo točil **izborbo vipavsko kapljico** po zmerni ceni.

Priporočila se svojim rojakom in vabi uljudno k obilnemu obisku

Josip Čotar.

„Narodna Tiskarna“ v Gorici
ulica Vetturini 9.

Ilijada.

Povest slov. mladini.

Prosto po Homerju
pripoveduje

ANDREJ KRAGELJ.

S tolmačem važnejših osebnih imen ter obsega **273 strani.**

CENA:

1 K 40 vin., po pošti 20 vin. več.

Vezana v platno 2 kroni, ozlroma 2 kroni 20 vin.

Dobiva se v „Narodni Tiskarni“ v Gorici, pri knjigotrdcih Pallichu v Gorici na Travniku, pri Schwentnerju v Ljubljani in Florijanu v Kranju.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 **GORICA** Via Giardino 8
priporoča

pristna bela
in črna vina
iz vipavskih,
furlanskih,

briskih, dal-
matinskih in
isterskih vi-
nogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-egrske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorec.

Cene zmerni. Postrežba poštena.

Proti malokrvnosti **Železnato vino**

lekarnarja G. Piccoli v Ljubljani,
dvorn. založnika Nj. Svetosti papeža, po analizi
gosp. profesorja Fresenius v Wiesbaden-u

ima v sebi 90krat več železa

kakor druga po reklamah nezaslužno sloveča
china-železnata vina, ki čisto nimajo
več železa v sebi, kakor vsako ceno namizno
vino.

Vsled tega največje jamstvo za izdat-
nost tega vina pri malokrvnih, nervoznih
ali vsled bolezni oslabeledih oseb, kakor
tudi še posebno pri bledih, slabotnih in
bolehavih otrocih.

Dobiva se v steklenicah po pol litra v
Gorici pri g. lekarnarju Gironcoli. — Zu-
nanje naročbe proti povzetju. III

Anton Kuštrin

v Gosposki ulici h. št. 23,

priporoča častiti duhovščini in slavnemu
občinstvu v mestu in na deželi svojo
trgovino jedilnega blaga n. pr. kavo:
Santos, Sandomingo, Java, Cejlon, Porto-
rico i. dr. Olje: Lucca, St. Angelo, Korfu,
istersko in dalmatinsko. Petrolej v zaboju.
Sladkor razne vrste. Moko št. 0, 1, 2, 3,
4, 5. Več vrst riža. Mljšveče prve in
druge vrste, namreč po 1/2 kila in od 1
funta. Testenine iz tvornice Žnidaršič &
Valenčič v Il. Bistrici. Zveplenke družbe
sv. Cirila in Metoda. Moka iz Majdičevga
mlina v Kranju in z Joemann-ovega v
Ajdovščini. Vse blago prve vrste.

Po pošti se razpošilja v zabojčkih
najmanj po 5 Kg. na vse kraje.

Jakob Miklus,

trgovec z lesom in opeko, zaloga
pohištva, rakev (trug), vinskih po-
sod, stiskalnice za vino in sadje
vsake velikosti itd.

v Pevmi,

za Soškim mostom, p. Gorica,

priporoča p. n. občinstvu svojo
bogato zalogo, zagotavlja naj-
hitrejšo postrežbo in jako nizke
cene.

Štev. 59

Razglas.

Podpisano županstvo
odda 15. t. m. od 11. — 12.
ure dopoldne na javni
dražbi zvišanje dosedanjega
cerkvenega zvonika
onemu, kateri prevzame delo
najceneje.

Klicna cena je 8200 K.
Vsak udeležitelj mora polo-
žiti 5% varščine in ponudbo
v zaprtem pismu, ki je po-
stavno kolekovana.

Pogoji in načrti so raz-
položeni v občinski pisar-
nici.

Županstvo v Št. Andrežu

1. februarja 1901.

Župan:

LUTMAN.

Prijatelji in somišljeniki
agitujte za
„Centralno posojilnico“
v Gorici, ulica Vetturini št. 9.
Uradne ure od 8—12.

1. Hranilne vloge obrestuje po 4 1/2 %;
2. Posojila daje: a) na vknjižbo po 5 1/2 %; b) na menice po 6 %; c) na tekoči račun po pogodbi.

1. Glavni deleži po 200 K s trikratno zavezo;
2. Opravilni deleži po 2 K s petdesetkratno zavezo;
3. Upisnina: a) glavnih deležev ne glede na število 4 K; b) opravnih deležev 1 K.

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

Dunajska cesta št. 15 v Medjatovi hiši v pritličju

vzprejema zavarovanja vsakovrstnih poslopij, premičnin in poljskih pridelkov proti požarni škodi, kakor tudi zvonov proti poškodb.

Pojasnila daje in vzprejema ponudbe ravnateljstvo zavarovalnice v pritličju Medjatove hiše na Dunajski cesti v Ljubljani, a tudi po slovenskih deželah nastavljeni poverjeniki.

„Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani“ je edina slovenska zavarovalnica. Zavaruje pod tako ugodnimi pogoji, da se lahko meri z vsako drugo zavarovalnico.

Postavno vloženi ustanovni zaklad jamči zavarovancem popolno varnost.

ROJAKI! Zavarujte svoje imetje pri domačem zavodu!

„Ljubljanska kreditna banka“
v Ljubljani
Špilarske ulice št. 2.

Nakup in prodaja
vseh vrst rent, državnih papirjev, zastavnih
pisem, srečk, novcev, valut i. t. d. po naj-
kulantnejših pogojih.

Posojila na vrednostne papirje proti
nizkim obrestim.
Zavarovanje proti kurzni izgubi.
Promese k vsem zrebanjem.

Sprejemanje denarnih vlog
na vložne knjižice, na tekoči račun in na
girokonto s 4 1/2 % obrestovanjem od dne vloge
do dne vzdiga.
Eskompt menjlo najkulantneje. — Borzna naročila.